

Просветни преглед

5–12. март 2026. Број: 3048/9 (6–7) • LXXXII • www.prosvetni-pregled.rs • е-пошта: redakcija@prosvetni-pregled.rs • ISSN 3104-3348 (Онлајн)

АЛЕКСАНДРА ЈОВАНОВИЋ, АУТОРКА КЊИГЕ „ОВО НИЈЕ ЉУБАВНИ РОМАН“

Ово је као у мојој школи

Књига, намењена тинејџерској публици, говори о одраслању, очекивањима, пријатељству и оним првим, често збуњујућим сусретима с љубављу. Прича о Љубици и њеној потрази за љубављу јесте обојена класичним адолесцентским мукама и радостима, али садржи универзалност која нас, на жалост или на срећу, у сличним облицима прати и у одраслом добу

Стране 8–9

ВЕРА СТОЈШИЋ ГАШПАРОВСКИ, ПРЕДСЕДНИЦА УДРУЖЕЊА ВОЈВОЂАНСКИХ УЧИТЕЉА

Стабилан ослонац и снажан ветар у леђа

Рад стручних друштава је од непроцењиве важности, како за струку тако и за друштво у целини, јер се кроз њих решавају потребе педагошке праксе и професије и то је једини прави пут развоја образовног система. То доказује и историјат српског учитељског удруживања још с краја 19. века. Удружење војвођанских учитеља организује бројна и разноврсна предавања, изложбе, конкурсе, годишњи стручни скуп „Методички дани учитеља“ и друге садржаје који унапређују наставну праксу

Стране 16–17

Педагошка пракса

КОРЕЛАЦИЈА ПРЕДМЕТА НА ТЕМАТСКОМ ЧАСУ

О броју π из школског угла

РАЧУНАРСТВО И ИНФОРМАТИКА

Кад алгоритам постане прича

ИНОВАТИВНИ И ИНТЕГРАТИВНИ ЧАС

Учи ли нас лектира финансијама

ТЕМАТСКИ ЧАС СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Пут око света – језицима кроз културе

Стране 21–28

ТЕМПЕР ТАНТРУМ КОД ДЕЦЕ

Израз емоције, а не циљ понашања

Темпер тантруми (или изливи беса) нису последица неадекватног васпитања. Тумачење да тантруми подразумевају слабу родитељску дисциплину или размаженост није тачно. Напротив, психолози упозоравају да не треба одговарати на тантрум кажњавањем детета или реаговати сопственим бесом – то може погоршати проблем

Стране 12–13

О ОБРАЗОВАЊУ ЗА МОДЕРНЕ ДИГИТАЛНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ, У ТРЕЋЕМ ДЕЛУ РАЗГОВОРА ЗА ПРОСВЕТНИ ПРЕГЛЕД ГОВОРИ ДИРЕКТОР ЗАВОДА ЗА

Систем није пасивни конзумент промене морају да служе учен

Вештачка интелигенција је у овом тренутку постала простор за масовну зараду, нагли развој и промену свих друштвених сфера. Међутим, просветни систем не сме бити само пасивни конзумент тржишних трендова. Оно што подразумева зрео и одговоран став јесу јасне смернице, обуке и дефинисана употреба ВИ алата

У завршном делу разговора који смо недавно водили са др Златком Грушановићем, директором Завода за унапређивање образовања и васпитања Републике Србије, представљамо новитете у вези с информационим технологијама и актуелним дигиталним алатима у образовним курикулумима.

Докле се стишло с увођењем вештачке интелигенције (ВИ) у програме подучавања и да ли сте задовољни, какви су ушисци? С ким се све сарађује на овом плану, с обзиром на то да у Србији имамо многе истража у овој области, почевши од државног Института за вештачку интелигенцију преко бројних ИТ експерата до приватних организација?

— Ништа се суштински не решава пуким убацивањем садржаја о ВИ у програме. Она је већ присутна као исход у одређе-

Вештачка интелигенција: Слон у учионици

ВИ је већ овде. Не можемо је игнорисати.

- Опасност: Инстант знање које често није тачно.
- Циљ: Валидација. Учити ученике да проверавају машину.

Просветни систем не сме бити пасивни конзумент тржишних трендова.

ним предметима, али то је тек почетак. Морамо бити свесни тренутка, данас имамо огроман број актера на сцени. Вештачка интелигенција је у овом тренутку постала простор за масовну зараду, нагли развој и промену свих друштвених сфера. Међутим, просветни систем не сме бити само пасивни конзумент тржишних трендова. Оно што подразумева зрео и одговоран став јесу јасне смернице, обуке и дефинисана употреба ВИ алата — како за наставнике тако и за ученике. Зато сарађујемо са свим релевантним институцијама и заједно креирамо обуке из вештачке интелигенције. Оно што је посебно важно у тим

НАСТАВНИК БУДУЋНОСТИ

Водич кроз дигиталне светове

Данас знања има свуда и без наставника. Зато он више не сме бити пуки преносилац чињеница — ту улогу полако преузимају роботи. Наставник будућности је рефлексивни водич кроз дигиталне светове. Наша визија, каже др Грушановић, јесте оснажен наставник који: не планира час према уџбенику, већ према потребама свог одељења; користи отворени курикулум да би подстакао критичко мишљење, а не репродукцију; поседује слободу да креира, али има сталну менторску подршку система.

Да бисмо ово постигли, неопходна је промена већ на факултетима. Иницијално образовање мора преbacити тежиште на методичко-дидактичке вештине — на то како се учи, а не само шта се учи. Уџбеник и технологија треба да буду катализатори процеса, а не окови.

Уџбеник није нужан услов за квалитетну наставу; то је наставник. Савремени уџбеник мора бити личносно оријентисан и дигитално поткован, пружајући могућност за хеуристичку наставу и персонализовано знање. Технологија, а посебно вештачка интелигенција, наш је савезник. Према налазима истраживања ТАЛИС 2024, 29 одсто наших наставника већ користи ВИ, али им је потребна системска подршка да би то чинили етички и педагошки исправно. Употребу ВИ можемо сместити на пет „стубова“: техничка писменост (разумевање алгоритама); дигитална етика (заштита података и критичко промишљање); педагошка интеграција (персонализовано учење); међупредметно повезивање (STEM, језик, уметност); критичка писменост (разумевање утицаја технологије на рад и друштво).

Наш циљ је кровни курикулум који није „окован“ и „маргинализује“ пуки садржај у корист функционалног знања. То је школа за непознату будућност. Школа мора да научи дете како да учи и како да мисли кроз логичке чињенице. Предмет о коме Савет Европе све више говори, Дигитално грађанско васпитање, није само предмет — то је учење о томе како остати човек, сачувати емпатију и вредности у свету који постаје све мање предвидив. Учење о универзалним вредностима којима треба стремити без обзира на то у ком свету више проводили времена.

Образовни систем Србије мора постати одржив, прилагодљив и хуман. Ми не можемо децу научити свим ризицима које доноси сушташница, али их можемо оснажити да мисле, истражују и победе страх од промена. Циљ нам је знање које мисли, а не знање које само информише — закључује директор ЗУОВ-а.

УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ДР ЗЛАТКО ГРУШАНОВИЋ

Т трендова – ику

СПОЈ ЕМОЦИЈА И УВИДА У СРЖ ПРОБЛЕМА

Како смо овај обимни интервју „обавили“ у писаној форми, иза последњег одговора на постављена питања сачекао нас је и коментар нашег саговорника.

– И за крај, вероватно се питате да ли сам користио вештачку интелигенцију за ове одговоре. Може се лако проверити – поставите иста питања било ком ВИ алату и видећете разлику. Но, искористио сам вештачку интелигенцију у стилизацији овог текста, свесно и циљано, да бих убрзао време приликом сировог и брзог одговарања на ваша питања. Искрено, не знам да ли сам уштедео време, јер сам опет на крају сам морао да стилизујем и исправљам. Ипак, можда је осећај да сам уштедео неко време већ довољна помоћ.

Вештачка интелигенција можда може да напише боље одговоре, али мислим да тек спојем огромне базе теорија и сазнања са одговорима човека који деценијама живи и ради у образовању можете добити савршен спој знања и искуства, емоција и увида у срж проблема. Она може и треба да нам помогне да наша порука буде стилски уобличена, јасна и тачна. То је управо она „дигитална зрелост“ о којој говорим – користити технологију као алат, а не као замену за сопствено мишљење – закључио је др Златко Грушановић.

обукама јесте свест о вредностима и безбедном живљењу у дигиталном свету. Вештачка интелигенција не сме постати нови алат за продубљивање зависности или површности, већ мора бити стављена у функцију развоја људских потенцијала. Наш циљ није само да пратимо промену, већ да том променом управљамо тако да она служи ученику, а не профиту или пукој технолошкој моди.

Последњих година актуелна је прича о медијској и дигиталној писмености у нашем образовном систему, а штај део курикулума сироводи се кроз обавезне и изборне предмете и слободне наставне активности. Да ли је планирана евалуација тих програма, о броју и структури ученика који их похађају и с којим успехом?

– Не грешите у констатацији да је евалуација неопходна, али је важно знати и да у нашем систему постоји Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања – ЗВКОВ – који је примарно задужен за аналитику и који је, кроз различите пројекте и међународна истраживања, евалуирао одређене сегменте програма. Ми у ЗУОВ-у смо, у складу с пројектима,

радили на изради програма према новим стандардима који су пре две године донети.

Ипак, то јесте болна тачка – у овој суровој трци с временом, често, нажалост, немамо простора да се темељно осврнемо на прошлост. Принуђени смо да управљамо садашњошћу јер нас будућност неумољиво вуче у непрестане промене. То не значи да је такав модел идеалан, али је очигледно да сви морамо да се мењамо – не зато што је то увек добро само по себи, већ да бисмо уопште могли да опстанемо и функционисемо у времену које не чека.

Статистика и одзив с терена су драгоцени, али у околностима у којима се дигитални и друштвени контекст мења брже него што иједна студија може бити завршена, ми морамо деловати проактивно. Евалуација остаје циљ којем тежимо, али притисак ургентности често налаже да решења доносимо у ходу, прилагођавајући се потребама које су се појавиле јуче, док радимо данас, а већ смо се нашли у сутрашњем дану.

Шта је најбитније за образовни систем у овом тренутку, а што сада у надлежност рада Завода за унапређивање образовања и васпитања?

– Има много важних питања, али суштина мисије Завода остаје непромењена. У овој и наредној школској години наш фокус је на континуираном усавршавању програма и обука, али с новим сензибилитетом. Ми нисмо ту само да доносимо прописе, већ да пружамо директну подршку наставнику који се налази на „првој линији фронта“ с новим образовним технологијама у најширим облицима.

Наш задатак је да образовне технологије мењамо, прилагођавамо и пре свега не посматрамо као претњу, већ као алат који, ако се правилно каналише, може унапредити процес учења. Завод наставља да гради мостове између традиционалних педагошких вредности и дигиталних изазова, а свесни смо да у том процесу нико не сме остати сам – ни наставник, ни ученик. Ми не чекамо промене, ми се с њима суочавамо, прилагођавамо их нашем систему и чинимо све да школа остане безбедно и подстицајно место за развој човека.

Када говоримо о образовању, данас је један задатак потребнији него икада раније: васпитање. Породица и друштво се често тешко сналазе у убрзаном времену и зато школа, као микроогледало стварности, мора да развија социјалну и емоционалну интелигенцију ученика. Програм није само списак лекција – он је инструмент којим образовање чинимо људским.

Дамир Јелисавчић

Међупредметно повезивање: Везивно ткиво

